

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УРСР

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРИСВЯЧЕНОЇ ВОЗЗ'ЄДНАННЮ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ
В ЄДИНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ РАДЯНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ**

27—28 грудня 1964 року.

Івано-Франківськ, 1964 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УРСР

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ ВОЗЗ'ЄДНАННЮ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В ЄДИНИЇ
УКРАЇНСЬКІЙ РАДЯНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

27 — 28 грудня 1964 року.

НБ ПНУС

bn4138

Відповідальний за випуск, кандидат історичних наук
МЕЛЬНИК В. М.

БН 4138

В. М. КИСИЛИЧАК.

ВОЗ'ЄДНАННЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ З УКРАЇНСЬКОЮ РСР — ТОРЖЕСТВО ЛЕНІНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПАРТІЇ

Велика Жовтнева соціалістична революція була поворотним пунктом у житті радянського народу і трудящих мас України зокрема. У той час, як на більшій території України народ будував соціалізм, щасливе життя, вільне від соціального і національного гніту, Західна Україна з восьмимільйонним населенням була під важким колоніальним гнітом буржуазно-поміщицької Польщі.

Становище трудящих мас Західної України було дуже важке. Вони знаходились під подвійним гнітом. Їх експлуатували як польські пани і капіталісти, так і українські капіталістичні класи і їх слуги — українські буржуазні націоналісти, які ще гірше гнобили «своїх» робітників і трудових селян, ніж іноземці. Нестерпно важкими були умови праці західноукраїнських робітників, які працювали по 12 — 16 годин на добу за мізерну заробітну плату. Забезпечуючи високі прибутки, підприємці широко експлуатували низькооплачувану працю жінок і підлітків.

Не кращим було і становище трудящих селян, які страждали насамперед від малоземелля і безземелля. Так, наприклад, на Івано-Франківщині 24,8 тисячі селянських дворів напередодні возз'єднання зовсім не мали землі. Понад 70% орних земель належало державі, церкві і монастирям, поміщикам та куркулям. На плечах селян лежали непосильні податки й побори, яких нараховувалось в Західній Україні близько 100.

Крім соціального гноблення трудящі маси Західної України зазнавали важкого політичного гніту. Польські панівні класи звільняли українців з роботи, забороняли вживання української мови з державному апараті, закривали українські школи, глумились з національної культури.

Та ні терор і темрява, ні церква і буржуазні націоналісти не могли втримати трудящі маси в покорі, відвернути їх від участі в революційно-визвольному русі. Під впливом ідей Великого Жовтня і успіхів соціалістичного будівництва в Країні Рад трудящі Західної України з кожним роком посилювали боротьбу за соціальне і національне визволення, за владу Рад і возз'єднання Західної України з Радянською Україною.

День 47 вересня 1939 року назавжди ввійшов в історію українського народу, як видатна історична дата. З сльозами радості в очах, з червоними прапорами, з хлібом і сіллю зустрічали трудящі Західної України Радянську Армію, яка допомогла їм звільнитись з-під соціального і національного гноблення. Трудящі Західної України надавали активну допомогу радянським військам у звільненні рідних міст і сіл. В пам'яті народу завжди залишаться імена комсомольців А. Євчука і Б. Гундєрта, які ще до приходу Радянської Армії в м. Івано-Франківську підняли червоний прапор на ратуші і загинули від куль озвірилих офіцерів буржуазно-поміщицької польської армії.

26 жовтня 1939 року в м. Львові відкрились Народні Збори Західної України, які одноставно прийняли історичні акти: про встановлення Радянської влади в Західній Україні; про включення Західної України до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки; про конфіскацію і націоналізацію поміщицьких земель, банків і великої промисловості Західної України. Президія Верховної Ради СРСР задовольнила прохання Українських Народних Зборів про включення Західної України до складу Союзу РСР з возз'єднанням її з Українською РСР.

Возз'єднання західноукраїнських земель в єдиній Українській Радянській державі було логічним завершенням усієї попередньої боротьби трудящих цих земель за соціальне і національне визволення, за возз'єднання із своїми єдинокровними братами за Збручем. Це стало можливим завдяки перемозі соціалізму в Радянській країні, завдяки зростанню могутності Союзу РСР і було яскравим торжеством лєнінської національної політики Комуністичної партії. Воно підтвердило геніальні лєнінські слова: «При єдиній дії пролетарів великоруських і українських вільна Україна можлива — без такої єдності про неї не може бути і мови» *).

При братерській допомозі всього радянського народу проводились соціалістичні перетворення в економіці і культурі визволених Радянською Армією західних областей України. Ще до Великої Вітчизняної війни на Прикарпатті було ліквідовано

*) В. І. Лєнін, Твори, том 20, стор. 14.

безробіття, встановлено восьмигодинний робочий день, підви-
мався матеріальний і культурний рівень народу. Трудове селян-
ство об'єднувалося в колгоспи. До літа 1941 року на Стані-
славщині було створено 295 колгоспів, у яких об'єднувалося
24740 селянських господарств.

Війна не тільки припинила соціалістичні перетворення, а й
нанесла великі збитки народному господарству західних обла-
стей України. Загальна сума збитків, завданих народному
господарству і культурі Івано-Франківської області, дорівнює
14.332.324 тис. крб.

Тільки завдяки братерській допомозі всього радянського на-
роду, мудрій національній політиці Комуністичної партії і Ра-
дянського уряду вдалося швидко залікувати рани війни в народ-
ному господарстві і підняти соціалістичну економіку й культу-
ру західних областей України до небачених висот. Ці області з
відсталі в минулому колонії панської Польщі за короткий час
перетворилися в розвинений індустріально-колгоспний край Ра-
дянської України з високим рівнем культури, і в братерській сі-
м'ї радянських народів йдуть впевнено до нових висот комуні-
стичного будівництва.

С. І. КРИВОНОС.

**БОРОТЬБА ТРУДЯЩИХ ПРИКАРПАТТЯ
ПРОТИ НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ
І УКРАЇНСЬКИХ БУРЖУАЗНИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
В РОКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ
РАДЯНСЬКОГО НАРОДУ**

Вірломний напад фашистської Німеччини на Радянський
Союз перервав мирну творчу працю радянського народу. Тяж-
кі випробування прийшло пережити радянським людям, осо-
бливо на початку війни, коли гітлерівські загарбники, вико-
ристовуючи тимчасові переваги, примусили наші війська відсту-
пати.

Вже в перші дні війни Прикарпаття було окуповане німецько-
фашистськими загарбниками і разом з іншими районами Захід-
ної України включене до складу Третього Рейху під назвою Га-
лицького генерал-губернаторства.

Фашистські загарбники ліквідували всі соціалістичні заво-
ювання в окупованих районах і встановили кривавий режим
так званого «нового порядку». Найактивнішу допомогу в цьо-
му німецько-фашистським окупантам надавали українські бур-
жуазні націоналісти. Ці вороги українського народу разом з
окупантами масово винищували радянських людей, насильно

виганяли їх на каторжні роботи в Німеччину, проводили диверсійну роботу в тилу радянських військ, розпалювали міжнародну ворожнечу, намагаючись поставити радянських людей на коліна перед фашизмом. Тільки в Тернопільській області було розстріляно 2190.979 чоловік. В м. Івано-Франківську фашисти при допомозі націоналістичних бандитів за серпень 1941 року розстріляли 2865 чоловік радянської інтелігенції. Фашисти створили у місті «табори смерті» і щоденно розстрілювали в них до 100—150 чоловік місцевого населення. Всього фашистськими загарбниками було знищено на території Івано-Франківської області понад 250 тисяч радянських громадян. Близько 100 тисяч трудящих нашої області були вивезені фашистами до Німеччини на каторжні роботи. З перших днів окупації області фашисти розпочали руйнування міст і сіл, грабж народного багатства. Але масові репресії і винищення населення не злякали трудящих. Тисячі робітників, селян, інтелігентів піднялись на священну партизанську боротьбу проти німецько-фашистських окупантів і їх мерзенних слуг — українських буржуазних націоналістів, які відмовилися від свого фальшивого лозунгу «самостійної України» і вислужувались перед гітлерівцями.

Вже восени 1942 року в м. Львові сформувалася обласна підпільна організація «Народна гвардія ім. Івана Франка», яка мала свою групу в Івано-Франківську. Керівником цієї групи в нашому місті був робітник шкіряно-взуттєвого комбінату Чередарчук М. П. Велику роботу в тилу ворога проводила Заболотівська підпільна організація, створена у вересні 1941 року за завданням ЦК КП(б) України колишнім секретарем Заболотівського РК ЛКСМУ Голубцовим І. І. До складу цієї організації безпосередньо входили понад 30 чоловік. Підпільники Заболотівщини наносили дошкульні удари по гітлерівських загарбниках та їх слугах.

У серпні - вересні 1941 року в с. Солотвині діяла підпільна комсомольська організація, якою керував Й. Р. Бергенфельд. Підпільну організацію в Косівському районі очолив М. Ф. Кіщук. Підпільні організації й групи Прикарпаття одержували активну підтримку з боку широких мас трудового населення.

Велику роль в піднесенні партизанського руху на Прикарпатті відіграв рейд партизанського з'єднання С. А. Ковпака, яке по завданню ЦК КПРС і ЦК КП України в червні 1943 року вирушило з Правобережної України в Карпати, щоб завдати удару по глибоких тилах ворога. Всюди радянські партизани одержували підтримку від трудового населення Івано-Франківської області. Немало кращих синів Прикарпаття бились проти ворога в рядах партизанського з'єднання С. А. Ковпака та інших загонах. Селянин В. І. Ріжко і В. О. Мисів з с. М'ртиня,

С. І. Мимохід з с. Блюдники, І. П. Якубишин з с. Дорогів знайшли зручні переходи через р. Дністер і допомогли сумським партизанам успішно вийти до наміченої цілі — нафтових районів Карпат.

На битківських нафтопромислах партизани разом з робітниками нафтозаводу знищили великі запаси пального, яке призначалося для фашистської армії. При допомозі населення партизани завдали великої шкоди ворогові. Тільки з 10 по 20 липня 1943 року з'єднання С. А. Ковпака знищило 783 солдатів і офіцерів, а також багато бойової техніки фашистів та нафтового устаткування.

Значною була допомога трудящих Прикарпаття пораненим ковпаківцям. Біля с. Слобідки колишнього Гвіздецького району селянин О. Я. Клоряк знайшов смертельно пораненого сина комісара з'єднання С. В. Руднева — Радика і, не боячись смерті, переніс його в свою хату, щоб врятувати життя цьому юному героєві.

При допомозі населення Прикарпаття партизанське з'єднання С. А. Ковпака та місцеві підпільні групи завдали великої шкоди фашистам та їх прислужникам — українським буржуазним націоналістам і цим самим внесли свій вклад в досягнення перемоги над ворогом.

В 1944 році Радянська Армія звільнила Прикарпаття. 20 липня 1944 року радянські війська розгорнули активні наступальні дії на Івано-Франківському напрямку, 24 липня були визволені Рогатин і Галич. 25 липня — Більшовці, Жовтень, Отина, 26 липня — Бурштин, Тлумач та інші. 26 липня радянські війська розпочали наступ на Станіслав (Івано-Франківськ). Жителі міста допомогли радянській розвідці виявити найбільш слабе місце оборони ворога. У визволенні Івано-Франківська особливо проявили себе бійці підрозділів Панишева та Цимбалюка. В жовтні 1944 року Радянська Армія визволила все Прикарпаття від загарбників.

Німецько-фашистські загарбники, покидаючи під ударами Радянської Армії територію Прикарпаття, залишили тут багато буржуазно-націоналістичних банд, які тероризували населення і намагалися не допустити відновлення Радянської влади. Ці банди найманних злочинців дуже скоро змінили свого господаря, перекинулись на службу до американського імперіалізму.

Але трудящі західних областей України правильно зрозуміли ворожу діяльність українських буржуазних націоналістів і пішли за Комуністичною партією. В результаті рішучих дій трудящих буржуазно-націоналістичні банди були вщент розбиті, а ліквідація куркульства та інших експлуататорських груп в процесі соціалістичних перетворень знищила соціальну базу буржуазного націоналізму.

З ІСТОРІЇ КОМСОМОЛУ ПРИКАРПАТТЯ

1. Величні і хвилюючі дні переживають трудящі нашої Батьківщини. Озброєні історичними рішеннями ХХІІ з'їзду КПРС, радянський народ вступив у вирішальну фазу розгорнутого будівництва комунізму.

В ці знаменні дні трудящі Прикарпаття з гордістю згадують той важкий, але славний шлях, який вони пройшли в боротьбі за своє соціальне й національне визволення та возз'єднання з Радянською Україною.

Є про що згадати й комсомольцям Івано-Франківщини, які проявили себе активними учасниками революційно-визвольного руху й вірними помічниками Комуністичної партії в боротьбі за соціальні перетворення на Прикарпатті.

2. Історія виникнення й розвитку комсомольського руху на Прикарпатті, вся діяльність комсомолу нерозривно пов'язані з життям Комуністичної партії та Всесоюзної Ленінської Комуністичної Спілки Молоді.

Партія завжди надавала великого значення залученню молоді до революційного руху, до боротьби за перемогу комунізму. Ще на зорі революційного руху в Росії В. І. Ленін, борючись за створення дійсно марксистської партії, вказував на винятково важливу роль молоді у визвольному русі пролетаріату. Багаторічна робота партії по згуртуванню молоді була організаційно завершена на І Всеросійському з'їзді Спілки молоді (29 жовтня 1918 р.).

3. В ці буремні роки хвиля комсомольського руху перекинулася і на Західну Україну, зокрема на Прикарпаття. Цьому в значній мірі сприяло тимчасове перебування радянських військ на території Східної Галичини під час війни з білопольською Польщею (1920 р.). Створення тут комсомольських організацій відбувалося під безпосереднім керівництвом Комуністичної партії Західної України.

4. До встановлення Радянської влади на Івано-Франківщині молодь, як і всі трудящі, зазнавала тяжкого соціального і національного гноблення, жила в тяжких матеріальних умовах. Розгнузданим терором, переслідуванням буржуазія й шляхта, реакційне духовенство намагалися задушити в народі західних областей України почуття національної гідності, перешкождали прагненню трудящих до возз'єднання з Радянською Україною. Молодь жила в безпросвітній темряві, заборонялося вивчення рідної мови (напр., т. зв. «розпорядження кураторії Львівського шкільного округу всім повітовим радам»). Перед дітьми трудящих були закриті двері середніх і вищих учбових закладів. Шу-

каючи кращої долі, тисячі юнаків і дівчат змушені були покидати рідний край і виїжджати за океан. Так, зі Станіславського воєводства з 1919 р. по 1938 р. емігрувало біля 38.500 чол., в більшості — молодь.

Ганебну роль відіграли й українські буржуазні націоналісти, які намагалися отруїти свідомість юнаків і дівчат націоналістичним дурманом, викликати у них вороже ставлення до молоді «Вольшевії», як називали націоналісти Радянський Союз.

5. Ні пани, ні попи, ні українські буржуазні націоналісти не змогли зламати революційно-визвольного пориву трудящих Прикарпаття. В умовах поліцейських переслідувань і фашистського терору комсомольці Прикарпаття під керівництвом КПЗУ організували трудову молодь й мужньо боролися за визволення і возз'єднання Прикарпаття з Радянською Україною.

Розгортання революційного руху потребувало і від комсомольців Західної України міцної єдності, згуртованості. Це завдання було вирішене на першій крайовій конференції комсомолу Західної України, що відбулася в м. Станіславі (нині Івано-Франківськ) 28 жовтня 1921 року. Комсомольська конференція створила Комуністичну Спілку Молоді Галичини і в своїх рішеннях вказала на необхідність дальшого зміцнення рядів комсомолу й підкреслила, що політичним гаслом комсомолу є створення Рад у Галичині і возз'єднання Галичини з Радянською Україною. Рішення цієї конференції стали могутнім поштовхом на шляху згуртування рядів молодіжного авангарду Прикарпаття.

6. Особливо плідотною була діяльність комсомольських організацій м. Івано-Франківська, Заболотівського, Косівського, Богородчанського та інших повітів Прикарпаття.

Так, комсомольський осередок с. Кобаки (Косівський район) був створений на початку 1924 року. Велика заслуга в створенні Кобацької комсомольської організації належить комуністу Созонту Букатчуку, який повсякденно дбав про підготовку сільської молоді на зміну партійній організації. Комсомольська організація мала гектограф і друкарську машинку, на яких друкувалися листівки і заборонена марксистсько-ленінська література, що надсилалася з Косова та Коломиї. При комсомольській організації була створена група самооборони, якою керував член комітету комсомолу Микола Корнучка. Комсомольці вчилися володіти зброєю, викривати провокаторів, вони брали активну участь у страйках і демонстраціях. Наприклад, 31 травня 1931 року під керівництвом Дмитра Кліма в селі Кобаки був організований шкільний страйк. Діти з червоними прапорами пішли до сільської гміни (управи), вимагаючи викладання українською мовою.

Коли під натиском західних держав, панська Польща почала готуватися до війни з Радянським Союзом, кобаківські призов-

ники 11 травня 1933 року заявили, що не будуть служити в армії, яка готується до нападу на СРСР, і організували в м. Косові демонстрацію призовників з червоними прапорами і піснею «Повстаньте, гнані і голодні!»

7. Велику роботу проводили комсомольці серед шкільної молоді. Архівні документи свідчать про страйки учнів у Надвірнянському повіті в зв'язку з запровадженням там навчання польською мовою, в Калуші, Тлумачі та ін. Комсомольські листівки закликали учнівську молодь боротися з колонізацією українських шкіл, за безплатне навчання проти тілесного покарання, закликали поповнювати ряди КСМЗУ та піонерські організації.

8. Сміливо, послідовно виступали комсомольці Прикарпаття проти українських буржуазних націоналістів. Про це свідчить багато комсомольських листівок. В одній з них (листівка ЦК КСМЗУ від грудня 1931 р.) говориться: «...У відповідь на націоналістичну нагінку розбиймо ворожі затії усіх фашистів цілого світу проти СРСР... Усі молоді, працюючі, — проти ОУН — бандитів, що на спілку з окупантами уладжують погроми працюючих Західної України та спільно з Гітлером і Пілсудським готують напад на Радянський Союз...»

9. Не вдалося сховати своє справжнє нутро від комсомольського ока уніатської церкви. Прикарпатські комсомольці в особі представників духовенства уніатської церкви бачили надійних помічників польських колонізаторів та українських буржуазних націоналістів, а тому й розвінчували перед віруючими реакційну суть релігійного дурману, антинародну політику заправил уніатської церкви. Про цю ділянку роботи комсомольських організацій свідчить ряд документів, зокрема повідомлення коменданта державної поліції в м. Калуші повітовому управлінні державної поліції.

10. Не було такої ланки діяльності, ділянки революційного фронту, де б комсомольці Івано-Франківщини не брали активної участі. За революційну діяльність багато комсомольців переслідувалися польською дефензивою, одні з них сиділи в тюрмах, інші гинули в концентраційних таборах. Але ні арешти, ні тюрми не зламали волю відважної молоді. Те, за що вона боролася в темні роки панської Польщі, грізні роки Великої Вітчизняної війни, втілено в життя: вересень 1939 року відкрив перед молоддю Прикарпаття широкі шляхи дерзани, молоді стала доступною наукова і художня книга, газети, радіо, кіно.

Комсомольці і молодь Івано-Франківщини безмежно вдячні нашій Партії та Уряду за те, що вони створили для них щасливе, радісне сьогодні і ще світліше завтра.

СОЦІАЛІСТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В м. НАДВІРНІЙ

Після визволення Західної України з-під влади панської Польщі у вересні 1939 р., трудящі Надвірної почали будувати своє вільне життя. В місті було утворено народний орган влади — тимчасове управління, яке провело велику роботу по налагодженню нормального життя.

На підприємствах Надвірної були утворені робітничі комітети, які встановлювали контроль над виробництвом і збутом продукції. Було запроваджено восьмигодинний робочий день. Вибрана в 1940 році місцева Рада депутатів трудящих приступила до перебудови життя на соціалістичний лад. З приватної власності були вилучені нафтові та інші підприємства і перетворені у державну власність. Націоналізоване було і найкрупніше підприємство — нафтопереробний завод, який належав колись американській фірмі «Стандарт-нобель».

При Радянській владі корінним чином змінилося все обличчя міста. Надвірна з її напівкустарною промисловістю стала одним з промислових центрів Прикарпаття. В місті розвинулись такі галузі промисловості, як нафтопереробна, хімічна, деревообробна та інші. Старі підприємства з відсталою технікою були реконструйовані. В 1958 р. був реконструйований і нафтопереробний завод.

В зв'язку з цим на нафтопереробному заводі розширено першу чергу атмосферно-вакуумної установки, парафінного цеху, встановлено ТЕЦ. Це перша в Радянському Союзі парогазова установка. Встановлено термічний крекінг для переробки нафтопродуктів. В цьому році закінчено будівництво цеху синтетичних жирних кислот.

З розширенням діючих об'єктів заводу значно збільшився асортимент нафтопродуктів. Зараз завод виробляє автобензин, дизельне паливо, паливний мазут, нафтобітум різних марок, парафін, в тому числі парафін для потреб харчової промисловості.

Колектив заводу підтримує дружні зв'язки з хіміками Чехословаччини, НДР, ФРН, Румунії.

Другим великим підприємством у Надвірній є нафтопромисел. Значно змінилося лице нафтопромислу за роки Радянської влади. На допомогу нафтовикам Надвірної прийшли нафтовики Баку, Татарії, Башкирії. На промисли прийшла нова техніка з Челябінська та Свердловська. Замість дерев'яних ударних верстатів почали широко використовувати бурові пневматичні установки. На зміну ручній праці робітників прийшла автоматика. Зараз оператору не доводиться ходити по бурових і заміряти

тиск чи прочищати колонку від парафіну. Встановлено центральний пульт управління, на якому розміщено щит. Оператор натискає на кнопки, і десь в горах на бурових починають опускати і підніматися скребки, а на табло появляються дані атмосферного тиску. Працю п'яти операторів змінив один чоловік.

Видобуток нафти за семирічку зростає в порівнянні з 1960 роком у 3,5 рази. За роки Радянської влади відкрито чимало нових нафтових і газоносних родовищ: Старуня, Ділятин, Пнів, Пасічна, Бабче та інші. Значно виріс і дебіт свердловин.

Знаменною подією в житті надвірнянських нафтовиків було святкування у грудні 1960 року сторіччя Надвірнянського нафтопромислу. ЦК КПУ і Рада Міністрів УРСР поздоровила колектив нафтопромислу з ювілейною датою. Указом Президії Верховної Ради УРСР було нагороджено 30 робітників, інженерів та техніків почесними грамотами. Колективу присвоєно звання «Підприємство комуністичної праці».

На краю міста знаходиться велике підприємство Надвірної — лісокомбінат. До 1939 року він був власністю фірми «Польська фореста». Польські пани по-хижацькому вирубували лісові багатства Карпат. Тепер ліс вирубують тільки за господарським розрахунком. Вирубані площі засаджують молодим лісом. Свою продукцію лісокомбінат експортує в Об'єднану Арабську Республіку та Федеративну Республіку Німеччини. В 1960 році на заводі було споруджено мебльовий цех, який виготовляє хорошу якісну продукцію.

У своїй роботі лісоруби і деревообробники використовують найновіші механізми, електропили К-5, бензопили «Дружба», трактори ТДТ-40, лебідки, мотовози, автокрани, підвісні дороги. 80 % усіх робіт механізовано.

Крім цього, в місті за роки Радянської влади побудовано нові підприємства. Це механічний кар'єр, цегельний завод, харчкомбінат, побутовий комбінат, два автопарки з великими ремонтними майстернями, комбінат комунальних підприємств, рембудконтора і велике будівельне управління, яке проводить будівництво нафтопереробного заводу та житлових будинків. За 5 років семирічки було збудовано 40 промислових об'єктів, на які Радянська держава відпустила 41 млн. крб. у нових цінах.

Невпізнаними стали люди, їх життя, побут. З 1958 року по 1963 рік в місті було збудовано два мікрорайони з житловим фондом 119 тис. кв. метрів. Більше 50 % квартир уже газифіковано. Загальна кількість населення в місті становить 13500 чоловік.

Трудящі Надвірної, як і всі трудящі Радянського Союзу, включились у боротьбу за комуністичну працю. Першими це почесне звання в місті було присвоєно бригаді столярів лісозаводу. Вони були першими і в області. Зараз в місті налічується біль-

ще 50 колективів, яким присвоєно це почесне звання. В них працює 2225 робітників. 285 кращих виробничників міста удостоєні високого звання ударника комуністичної праці.

З підвищенням матеріального добробуту трудящих небачено зріс їх культурний рівень. Тепер Надвірна — місто суцільної грамотності. Якщо до 1939 року в місті було дві шестикласні школи і одна гімназія (яка проіснувала лише рік), то зараз є дві середні загальноосвітні, політехнічні школи, одна восьмирічна і школа-інтернат на 600 місць. Якщо до 1939 року на території колишнього Надвірнянського повіту було 797 учнів і 36 вчителів, то тепер тільки в одному місті є 2819 учнів і 203 вчителів. Обдарована музичними здібностями молодь вчиться в семирічній музичній школі чи музичній студії при Будинку культури, де навчається 328 учнів. У цих закладах працюють 20 вчителів з спеціальною музичною освітою. Молоді виробничники навчаються у вечірніх школах робітничої молоді, яких у місті є дві.

З 1962 року в місті працює індустріальний технікум та вечірній технікум нафтової промисловості.

До послуг трудящих в місті створена широка сітка лікувальних закладів. Якщо до 1939 року в усьому Надвірнянському повіті було лише дві лікарні, то тепер тільки в Надвірній є районна лікарня на 150 ліжок, дві поліклініки, дитяча лікарня, два диспансери і дві профільні лікарні. Крім того, на великих підприємствах і на лісодільницях всюди є свої медпункти. В цих закладах міста працюють 43 лікарі з вищою освітою і 140 працівників з середньою спеціальною освітою. Раніше в Надвірній було два лікарі-приватники.

Трудящим Надвірної є де провести своє дозвілля. До їх послуг є хороший великий Будинок культури, клуб бурильників, клуб нафтовиків і клуб лісорубів. Великий потяг трудящих до книг. В місті налічується 7 бібліотек з книжковим фондом 86.540 примірників. Послугами бібліотек користуються 9.351 чоловік.

У місті є два кінотеатри, чудовий міський парк культури ім. Калініна і поруч добре обладнаний міський стадіон. Кожна сьома сім'я в Надвірній має голубий екран.

Всі ці факти говорять про те, яка величезна перевага соціалістичного ладу над капіталістичним. По-новому стали жити трудящі міста Надвірної. Творчою стала їх праця. Внаслідок соціально-економічних перетворень, що були здійснені під керівництвом Комуністичної партії, місто стало невпізнаним. За це трудящі міста завдячують партії і уряду високими показниками в праці, вносять свій гідний вклад у побудову матеріально-технічної бази комунізму.

СОЦІАЛІСТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В СЕЛІ БІЛА КРИНИЦЯ, ГЛИБОЦЬКОГО РАЙОНУ, ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

На Буковині є декілька російських сіл. Дуже цікава історія села Біла Криниця, Глибоцького району. Село Біла Криниця виникло в 1784 р. Можна вважати, що перше населення с. Білої Криниці склалося з біглих солдатів і селян.

Будучи в складі Австро-Угорщини, а після її розпаду в 1918 р. — боярської Румунії, трудове населення Білої Криниці терпіло жорстокий гніт і експлуатацію пануючих класів цих держав.

Справжнє щастя для трудящих Чернівецької області прийшло тільки після возз'єднання Буковини з Радянською Україною. Радянська влада дала білокриничанам землю, яка раніше була власністю румунських бояр і попів.

В 1947 р. в Білій Криниці почалась колективізація сільського господарства, яка закінчилася до 1950 р. Зараз село становить окрему садово-рільничу бригаду укрупненого колгоспу «Шлях до комунізму». В селі 160 дворів (528 чол). Третя бригада займає перші місяці по вирощуванню картоплі, льону, зокрема ланка Марії Сергеевої (150—200 ц.). Білокриничанські колгоспники розводять в колгоспних озерах рибу, в основному — дзеркальний короп, вирощують колгоспні сади та ягідники. Вони славляться як хороші садоводи, рибоводи і бджоловоди.

З року в рік зростають суспільне господарство і доходи колгоспу, оплата трудовня колгоспників. Крім того, кожний колгоспник має підсобне господарство, сад, город, майже у всіх бджоли. Характерним для Білої Криниці являється те, що майже в кожній сім'ї є своя баня. За останні роки побудовано близько 40 нових світлих великих будинків, покритих черепицею або шифером. Будувати будинки допомагає колгоспникам колгосп.

В Білій Криниці більше 40 пенсіонерів, які одержують в допомогу від колгоспу від 20 до 40 трудовнів.

За роки Радянської влади змінився зовнішній вигляд села: відкрита 8-річна школа з російською мовою викладання. Радянська влада дала змогу багатьом дітям простих селян одержати середню і вищу освіту. Працює в селі також вечірня школа робітничої молоді.

Білокриничани користуються послугами сільського фельдшерсько-акушерського пункту. Хвороби переважно простудного характеру та побутові травми. За останні 6 років серед дітей смертності немає.

В селі побудований клуб. Тут через кожних 2 дня демонструють нові кінофільми, виступає сільська агіткульбригада, яка займає призові місця на обласних оглядах художньої самодіяльності. Працюють при клубі різні гуртки, зокрема хоровий, драматичний, художнього читання, танцювальний. До послуг білокриничан відкрита бібліотека, яка нараховує 5230 екземплярів книг. Кожна сім'я виписує газети і журнали. Яскравим показником підвищення благоустрою колгоспників Білої Криниці є ріст товарообігу в сільському магазині (4 тис. крб. в місяць). Раніше білокриничан називали «липовими». Це пов'язано з тим, що селяни плели мотузки, корзини, лапті і носили лапті. Тепер же білокриничани носять добротне шкіряне взуття.

Важливим результатом соціалістичних перетворень в с. Біла Криниця є зміни духовного обличчя жителів села, ріст нових людей, вихованих Комуністичною партією. Ці люди — активні будівники комуністичного суспільства. Колгосп «Шлях до комунізму» — яскравий приклад братерської дружби народів нашої країни. В колгоспі є три бригади: перша — українці (с. Ст. Вовчинець), друга — молдаване (с. Багринівка), третя — росіяни (Біла Криниця). Цей дружний колектив створив механізоване колгоспне виробництво і всі свої зусилля направляє на те, щоб успішно виконувати семирічний план, перетворити в життя Програму КППС — програму побудови комуністичного суспільства в нашій країні.

С. В. ОКУНЕВА.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЕ ПРЕОБРАЗОВАНИЯ В г. МУКАЧЕВО ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ УССР

Мукачево является одним из старейших городов Советской Украины. За годы Советской власти под руководством Коммунистической партии в братской семье народов социалистической Родины Закарпатская область из бывшей колонии иностранного капитала, отсталого и многострадального края стала цветущей советской землей. До октября 1944 года Мукачево, как и вся территория Закарпатья, находились под властью венгерских, австрийских, чешских и других завоевателей. В ночь на 26 октября 1944 г. Советская Армия вместе с партизанскими отрядами освободила Мукачево. Мукачевцы дружно принялись за строительство новой жизни, и вот за 20 лет город изменил свое лицо. Построено более 20-ти новых предприятий, не считая мелких артелей и цехов, реконструированы старые предприятия. Сейчас в городе насчитывается более 25 крупных

предприятий, в том числе: мебельный комбинат, швейная, трикотажная, кондитерская фабрики, пивзавод, плодокомбинат, спиртоводочный завод, завод точных электроприборов, механизированные карьеры и др. Объем промышленной продукции растет из года в год. Так, например, с 1958—1961 гг. выпуск валовой продукции увеличился более чем на 17%, а по сравнению с 1946 г. — более чем в 8 раз.

Большое внимание уделяется комплексной механизации на предприятиях. Так, например, на мебельной фабрике, если уровень механизации в начале семилетки достигал 28%, то в 1961 г. он уже достиг 62,5%. А на лыжной фабрике за последние 3 года рабочие предложили 120 технических усовершенствований. В городе с каждым днем ширится движение за труд коммунистический. На предприятиях и в организациях Мукачево имеется 216 бригад, 548 передовиков-ударников. Большая трудовая жизнь кипит на всех предприятиях города. Больших достижений добились трудящиеся города в области образования, культуры, здравоохранения и советского быта. Ежегодно на эти цели расходуется более трех четвертей городского бюджета. Теперь в городе в два раза больше средних и специальных учебных заведений, чем в досоветский период во всем Закарпатье.

В 10-ти средних, 4-х восьмилетних и 3-х начальных школах, а также в педагогическом, техническом, кооперативном и сельскохозяйственном техникумах обучается более 10 тыс. детей трудящихся. Кроме того, без отрыва от производства в 4-х вечерних школах обучается около 2 тыс. молодых рабочих и служащих. В 5 раз увеличилось количество учителей в городе. В распоряжении детей имеется музыкальная и спортивная школа, техническая станция, Дворец пионеров. В школах города работает 634 учителя. В городе есть школа-интернат на 537 учеников, которые воспитываются и обучаются на полном государственном обеспечении.

В 1947 году был открыт драматический театр. Он осуществил постановку более 130 пьес. К услугам мукачевцев предоставлены 3 кинотеатра, в том числе и широкоэкранный, Дом культуры с народным театром, рабочие клубы и красные уголки. В городе работает 5 городских и около 34-х ведомственных библиотек, которые обслуживают более 30 тыс. читателей. Раньше в городе было всего 50 врачей с частной практикой, а горбольница имела 250 коек с платным лечением. Сейчас в городе работает 1600 чел. медработников, в том числе 212 врачей. Смертность взрослого населения снизилась в 4 раза, а смертность детей — в 7 раз.

Быстрыми темпами растет жилищное строительство. За го-

ды Советской власти построено 350 коммунальных домов площадью в 30 тыс. кв. метров. Неузнаваемо изменился внешний вид города. Всюду новостройки, идут работы по озеленению города.

Большое внимание уделяется спорту. В городе есть стадион на 3 тыс. мест, 5 футбольных команд, 16 баскетбольных площадок, 48 волейбольных и 3 теннисных площадки. В городе 63 низовых коллективов с общим числом спортсменов 15000 человек.

Могучий и великий разгон взяла Родина на пути строительства коммунизма. Великие и почетные задачи стоят перед мукачевцами. Свой семилетний план труженики города решили выполнить за 6 лет.

К концу 1965 г. будет построено ряд крупных предприятий. Сумма капиталовложений за семилетку составит 76,911 тыс. рублей, причем:

- а) на строительство новых предприятий — 51,4 тыс. руб;
- б) на расширение и реконструкцию старых — 25,511 «

За счет строительства новых заводов и реконструкции действующих площадей семилетним планом предусмотрено в 1965 г. выпустить валовой продукции на сумму 67 млн. руб., или на 88,1% больше, чем в 1958 году.

«Семилетку за 6 лет!» Под таким девизом труженики мукачевских предприятий осуществляют грандиозное решение исторического XXII съезда партии.

Л. М. ЛУЖЯНЕНКО.

РУХ БРИГАД І УДАРНИКІВ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРАЦІ НА ІВАНО-ФРАНКІВЩИНІ.

1. Новый историчний етап розвитку нашої країни — період розгорнутого будівництва комунізму породив нові форми соціалістичного змагання — рух бригад і ударників комуністичної праці. Цей рух осяяний світлом «великого почину» комуністів і комсомольців депо Москва — Сортувальна Московсько-Рязанської залізниці, які 10 травня 1919 року вийшли на комуністичний суботник — добровільну і свідому працю. В цьому добровільному почині В. І. Ленін побачив «фактичний початок комунізму».

Головною передумовою виникнення руху за комуністичну працю було те, що соціалістичний лад докорінно змінив ставлення людей до праці. Праця в умовах соціалізму стала вільною, творчою, справою честі і доблесті, справою служіння для загального блага. Вона все більше перетворюється із простого

засобу існування в найпершу необхідність людини. Саме тому в нашій країні такого широкого розмаху досяг трудовий героїзм трудящих зросла свідомо дисципліна мас, спрямована на збільшення виробництва і підвищення продуктивності праці.

2. Рух бригад і ударників комуністичної праці виник тоді, коли в нашій країні було вже досягнуто такого рівня розвитку продуктивних сил і соціалістичних виробничих відносин, який дав можливість перейти до практичної побудови матеріально-технічної бази комунізму. Це й був результат величезної роботи партії по вихованню нової радянської людини — активного будівника комуністичного суспільства.

ЦК КПРС прозорливо, по-ленінському, побачив у новому патріотичному русі за комуністичну працю нову, вищу форму змагання періоду розгорнутого будівництва комунізму.

Патріотичний рух за комуністичну працю з кожним роком шириться, розвивається, проникає в життя виробничих колективів, цехів, дільниць, ланок, ферм і колгоспів, фабрик і заводів. Його лозунгом є: «Вчитися жити і працювати по-комуністичному!»

Широкого розмаху набрав рух бригад і ударників комуністичної праці на Прикарпатті. Зачинателями цього руху на Івано-Франківщині виступили комуністи і комсомольці паровозоремонтного заводу і трикотажної фабрики м. Івано-Франківська.

Як тільки вони дізнались про виникнення перших бригад комуністичної праці в депо Москва—Сортувальна в жовтні 1958 року, в переддень XXI з'їзду КПРС, вирішили підтримати їх ініціативу. Ось імена перших в історії Івано-Франківської області бригад комуністичної праці: бригада ремонтно-комплектувального цеху ПРЗ (бригадир Іван Лось), бригада фангового цеху трикотажної фабрики (бригадир Раїса Нікіфорова), які вперше написали біля своїх робочих місць: «Тут працює бригада комуністичної праці».

3. З особливою силою розгорнувся рух за комуністичну працю в хімічній промисловості Прикарпаття після рішень грудневого Пленуму ЦК КПРС. Так, на Калуському калійному комбінаті змагаються за звання бригади комуністичної праці 26 бригад (952 робітники), з них присвоєно це звання 18 бригадам (604 робітники), 6 цехам, з них 5 цехам присвоєно звання цеху комуністичної праці, 67 чол. борються за звання ударника комуністичної праці, з них це почесне звання носять 14 чол.

В русі за комуністичну працю в хімічній та нафтовій промисловості області приймають участь 340 бригад (8328 чол.) і 1834 чол. — за звання ударника комуністичної праці. Присвоєно звання комуністичних 126 бригадам (3068 чол.) і 645 чол. присвоєно звання ударника комуністичної праці.

В лісовій та деревообробній промисловості області борються за звання комуністичних 618 бригад (9794 чол.) і 9877 чол. — за звання ударників комуністичної праці. Присвоєно це звання 223 бригадам (2334 чол.) і 1961 чол. ударників комуністичної праці.

4. Учасники руху за комуністичну працю ставлять перед собою благородну мету — уже сьогодні готувати себе до життя і праці в комуністичному суспільстві. В ньому, як ні в якому іншому, перевиховується і буде перевиховуватись людина. Учасники руху за комуністичну працю розуміють, що завдання піднесення продуктивності праці нерозривно пов'язане з духовним ростом, формуванням комуністичних відносин.

Члени бригад і ударників комуністичної праці справедливо вважають своєю головною «віддачею» високу продуктивність праці, бо продуктивність праці, як писав В. І. Ленін, є найбільш важливим, найголовнішим для перемоги нового суспільного ладу. Високої продуктивності праці вони досягають завдяки настійливому удосконаленню техніки і технології, підвищенню кваліфікації, зміцненню дисципліни.

Ударники і колективи комуністичної праці — це прапорносці нашого руху до комунізму. Яскраво цю думку висловлює бригадир бригади комуністичної праці Івано-Франківського приладобудівного заводу М. Чайковський: «У повсякденних буднях нам часто доводиться чути ці вислови: «Звання комуністичне, змагання за комуністичну працю», і рідко ми замислювались над тим, що, власне, в цих словах зміст усього нашого життя. Бо ж сила і зміст комуністичного руху, як і життя, — в боротьбі за все передове, краще, прогресивніше. Нині кожен з нас і на хвилю не може уявити, як це стояти на місці, замкнутися в собі, нехтувати громадським. Тому на будь-яку ініціативу так охоче відгукуються робітники заводу, тому все зростають ряди комуністичні».

Учасники руху за комуністичну працю прагнуть відмінно працювати, удосконалювати техніку, підносити продуктивність праці і разом з тим оволодівати знанням, новими професіями, розширяти культурний світогляд. В розвитку змагання за комуністичну працю на Івано-Франківському ремонтному заводі особлива увага приділяється навчанню кадрів, підвищенню їх кваліфікації. 265 чоловік вчать у вузах, технікумах, школах робітничої молоді. Це означає, що вчиться майже кожний другий робітник заводу.

Значення руху за комуністичну працю саме в тому і полягає, що воно розв'язує взаємопов'язані завдання піднесення продуктивності праці і формування працівника нового типу, який має серйозну науково-технічну підготовку і високу свідомість, високі моральні якості.

5. Зародившись на передових промислових підприємствах, рух за комуністичну працю охопив також і село. Передові промислові підприємства області відіграють велику роль у поширенні комуністичного руху на селі в сільськогосподарському виробництві.

Шефська допомога в механізації сільського господарства, в розгортанні політико-масової роботи сприяє зміцненню союзу робітничого класу і колгоспного селянства, виконанню спільних завдань, визначених Програмою КПРС і, зокрема, рішеннями грудневого (1963 р.) та лютневого (1964 р.) Пленумів ЦК КПРС.

За право носити звання колективів комуністичної праці змагаються в сільському господарстві області 315 бригад, ланок, ферм з кількістю учасників 121 тисяча чоловік. Почесне звання колективу комуністичної праці здобули в сільському господарстві області: 15 бригад, 30 ланок, 16 ферм. Всього 61 колектив з кількістю учасників 2464 чол.

В змагання за звання колективу комуністичної праці включився укрупнений колгосп ім. М. Черемшини Косівського району, Івано-Франківської області. Колектив тваринницької ферми № 9 цього колгоспу уже завоював комуністичне звання.

6. Прекрасне, захоплює майбутнє руху колективів і ударників комуністичної праці. Перспективи його в тому, що повністю буде здійснюватись перехід від бригад і ланок до цілих заводів, фабрик і колгоспів комуністичної праці.

На Івано-Франківщині звання комуністичне уже присвоєно таким підприємствам:

- нафтопромислому управлінню «Надвірна нафта»;
- Івано-Франківській електростанції;
- Івано-Франківській 5-й дистанції зв'язку;
- Заболотівському тютюново-ферментаційному заводу.

Будівництво комунізму — творча справа мільйонів. Як і передбачав Великий Ленін, ми йдемо і прийдемо до перемоги комуністичної праці, до комунізму.

Ф. С. МАТКОВСЬКИЙ.

РОЛЬ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОГО РАДНАРГОСПУ В ДОПОМОЗІ БУДІВНИЦТВА СОЦІАЛІЗМУ НА КУБІ.

Більше п'яти з половиною років, які пройшли після перемоги революційного кубинського народу, явилися для Куби цілою епохою. Революція на Кубі, яка почалась як демократична, антиімперіалістична, переросла в революцію соціалістичну. Кубинський народ першим у західній півкулі скинув ярмо імперіалізму.

«Революція на Кубі — це перша в Латинській Америці революція, яка, поваливши диктаторський режим, що вірно служив іноземним монополіям, пішла по шляху глибоких соціальних перетворень і переросла в революцію соціалістичну. Прапор соціалізму майорить тепер і на американському континенті», — так сказав у своєму виступі по Гаванському телебаченню 9. I. 1964 р. Микола Вікторович Підгорний.

Ні економічна блокада, ні збройні акти, ні саботаж, ні зрада, ні намагання імперіалістів США оточити країну дипломатичною ізоляцією не змогли ослабити революційну Кубу.

Перша соціалістична країна в Америці з кожним роком укріплюється, сьогодні соціалізм на Кубі являється реальністю. Велику допомогу в будівництві соціалізму на Кубі надають і трудящі Львівського економічного району. Розширюються зв'язки трудящих нашого економічного району з трудящими всіх країн, з усіма народами.

«Досить сказати, що продукція Львівського економічного району іде в 64 країни нашої планети...

...Тісні контакти між трудящими Західної України і островом Свободи. 23 підприємства Львівського економічного району експортують свою продукцію на Кубу. Серед них обприскувачі «ОВТ-1» з Львова, ковальсько-пресове обладнання з Стрия, шліфувальні верстати з Мукачева. Відправляють свої виробі і Львівські заводи автотранспортувачів, «Львівсільмаш», електроламповий завод і ін. Подібні траси пролягають до берегів Куби з Ужгорода, Луцька, Дрогобича і ін.

Та найбільшу допомогу трудящим братньої Куби дав Коломийський завод сільськогосподарських машин. Ось що говорить головний конструктор заводу Роман Кришталович:

«Дружба нашого колективу з народом Куби зародилася ще в травні 1963 року. Тоді в Москві я зустрівся з технічною делегацією кубинців, яку очолював Фідель Кастро. Кубинські друзі сказали тоді, що наші навантажувачі — хороші машини і в умовах Куби вони будуть теж безвідмовно працювати». Для ознайомлення з роботою машин в тропічних умовах на Кубу відправився ведучий конструктор Микола Черноусов.

— На Кубі, — говорить він, — я зустрічався з багатьма кубинськими друзями, знайомився з вирощуванням тростини, з умовами її збирання. Мене вразило те, що на плантаціях не було ніяких машин. Щоб полегшити працю селян, Кубі потрібні були наші навантажувачі. Випробування показали, що дві третини деталей необхідно міняти, вдосконалювати. Відповідного досвіду у нас не було, бо жодне підприємство нашої країни ще не спеціалізувалось по виготовленню машин, яким належало працювати в тропічних умовах. Почалось переобладнання заводу.

Всі сили були спрямовані на найскоріше переобладнання цехів по виготовленню грейферних автотранспортувачів.

Тоді ж на заводі з'явилась пісня місцевого композитора Дмитра Циганкова:

З волею незламною
Перемогу славному
Здобула ти у боях, Кубо! .
Ти під вільним прапором
Йдеш з юнацьким запалом,
Ми завжди з тобою, Кубо!

Пісню співали всі. Видно, до душі припала вона робітникам. І це зрозуміло, в ці дні люди працювали не тільки для себе, для свого суспільства, але й для друзів з далекої Куби. Завод виконував важливе замовлення кубинців — виготовляв грейферні автотранспортувачі.

У першій декаді вересня завод почав серійний випуск навантажувачів. Цілодобово не змовкав шум верстатів. І ось настав радісний день для всіх робітників і інженерів: друзям відправлено першу партію машин. Щоб допомогти кубинцям підготувати кадри, організувати школи операторів, на острів Свободи поїхали конструктор Степан Грицюк, слюсар-випробовувач Станіслав Козачук, трактористи-випробовувачі Роман Шевчук та Володимир Пашковський.

Ось що писав в листі Степан Грицюк:

— Я особисто декілька разів зустрічався з Раулем Кастро. Він добрий спеціаліст по тростині. Про наші машини найкращої думки. «Якості, закладені при конструюванні машин, чудові».

Весь час заводські інженери удосконалювали конструкцію грейферних автотранспортувачів і, нарешті, створили для Куби так званий тропічний варіант.

До нового, 1964 року, братній Кубі було відправлено достроково до плану понад 2 тисячі машин.

А ще через 3 місяці Куба ддержала ще одну партію машин в кількості 1500 штук. Ці машини були відправлені на Кубу на місяць раніше строку.

Ось що говорять кубинські друзі в розмовах з радянськими спеціалістами:

« Без допомоги Радянського Союзу, інших соціалістичних країн нам було б дуже важко. А з вами нам ніякі труднощі не страшні. Адже машини самого Коломийського заводу вивільнили на інші роботи близько 25 тисяч робітників».

Дуже велика допомога Радянського Союзу і в його особі трудящих Львівського економічного району трудящим острова Свободи. З кожним роком дружба між цими двома народами, першими носіями ідей соціалізму і комунізму на своїх континентах, буде рости і розширяться. Ще міцнішими стануть зв'язки

трудящих братньої Куби з трудящими Львівського економічного району.

Мимоволі згадуються слова Володимира Ілліча Леніна, сказані на зборах активу Московської організації РКП(б) в грудні 1920 року.

«Ми виступаємо від імені всього людства з економічно бездоганною програмою відродження економічних сил світу».

І ця програма сьогодні повсюдно втілюється в життя.

— Братерська солідарність з трудящими всіх країн, з усіма народами, — ці слова нашої Програми стали сьогодні для наших людей, для трудящих Радянського Союзу девізом в розширенні зв'язків з трудящими всього світу.

М. М. ГОЛЯНИЧ.

ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ Ю. І. ВЕНЕЛІНА — ВТІЛЕННЯ ДРУЖНИХ ЗВ'ЯЗКІВ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ

1. Ознайомлення з життям і творчістю відомого історика, філолога, етнографа і фольклориста **Юрія Івановича Венеліна** (справжнє прізвище **Гуда**) допомагає у вивченні історії слов'ян. Постать Юрія Венеліна втілює в собі дружні зв'язки слов'янських та інших народів Східної Європи. Особливо-видатну роль Ю. І Венелін відіграє при вивченні історичних основ великої дружби російського, українського та болгарського народів.

2. Народився Венелін 22 квітня 1802 року в селі Велика Тибава на Закарпатті. Учився в Ужгородській гімназії і був слухачем філософії в Сатмарському лицейі. У 1822 році вступив на філософський факультет Львівського університету. Тут він відмовився від духовного сану, переназався Венеліним і згодом виїхав у Росію. До 1825 року Венелін вчителює у Бесарабії, де й познайомився з місцевими болгарами та емігрантами. Це наштотувало його на вивчення історії і культури болгарського народу та їх зв'язків з іншими народами. Із Кишинєва переїжджає в Москву. Тут він став вивчати медицину в університеті, щоб в майбутньому забезпечити собі постійний заробіток та мати змогу займатися науковою роботою. В Москві зближається з людьми, які цікавилися долею поневолених слов'янських народів і співчували їм.

3. З великими труднощами Венеліну вдалось відвідати Болгарію і зібрати матеріал для своїх праць. Подорожуючи із Москви до Болгарії, Ю. І. Венелін цікавиться записами російських прислів'їв, збирає і записує українську поетичну творчість, вивчає архіви, збирає грамоти і акти, рідкісні друки, вивчає візан-

2) В. І. Ленін, Твори, Видання IV, тов. 31, стор. 406.

тійські хроніки, досліджує матеріали з етнографії. Повернувся Венелін у Москву добрим знавцем життя і побуту слов'ян, і тому його спадщина заслужовує на особливу увагу. Він залишив ряд оригінальних робіт з історії, етнографії, літератури слов'янських народів, що свідчить про широкий обсяг його наукових інтересів. Праці Венеліна в той час були, в основному, прогресивним явищем в літературно-громадському житті і не втратили свого пізнавального значення на свободі.

Даючи відгук на працю Венеліна «О характере народных песен у словян задунайских», російський революціонер-демократ В. Г. Белінський відзначив: «Ми так мало знайомі в цьому відношенні з нашими одноплемінниками, що повинні радуватись всякій сумлінній праці, яка може збагатити нас хоч кількома фактами. Книжка Венеліна містить в собі немало багатих і, що найважливіше, освітлених ідеєю, фактів».

4. Особливо багато зробив Венелін для вивчення історії болгарського народу. Він виступив проти антинаукової теорії про тюрксько-татарське походження болгар, показав спільність основ болгарської з іншими слов'янськими мовами. Праці Венеліна були зустрінуті із захопленням в Болгарії й відіграли там значну роль у пробудженні й розвитку національної свідомості та громадської думки. Венелін вперше розповів про Болгарію, як слов'янську країну з героїчним минулим та багатою культурою. Найважливішою в цьому плані є книга Венеліна «Древние и нынешние болгаре в их отношении к россиянам» (Москва — 1829 г.), яка була поштовхом до вивчення історії болгарського народу. А сам Венелін, відвідавши ці землі, поклав початок зв'язків між українськими, російськими та болгарськими збірками фольклору. Оцінюючи значення встановлення культурних зв'язків, розпочатих Венеліним, болгарський вчений І. Д. Шишманов відмітив:

«Від Юрія Венеліна, який нагадав світові про колись забуте, але славне й могутнє плем'я болгар і полум'яно бажав бачити його відродження, до Шевченка, Марка Вовчка і Драгоманова, кому болгарський університет і болгарська наука зобов'язані так багато, — Україна взяла жваву участь у розвитку нашої розумової й художньої культури».

5. Видатні слов'янознавці в своїх працях посилалися на матеріали, зібрані Венеліним. Високо оцінив значення його діяльності відомий знавець і дослідник історії та культури Болгарії академік М. С. Державін:

«В історії болгарського відродження Ю. І Венелін, закарпатський українець за народженням, росіянин за культурою і

романтик-слов'язознавець за настроєм, своїми історичними і філологічними працями, виданими російською мовою, являє собою яскраву, видатну постать, яка відіграла винятково велику роль «народного будителя» в початковий період болгарського відродження».

Про місце і роль Венеліна у зміцненні українсько-болгарських зв'язків І. Я. Франко у свій час писав: «Наш угорський русин Юрко Гуца, що втік ще з Австрії перед рекрутчиною, прозвався в Росії Юрієм Венеліним — як будитель народного духа болгарського, воскреситель їх славної минувщини стоїть гідно обіч таких болгарських патріотів, як Любен Каравелов, Раковський, брати Миладинови, Захарія Стоянов».

6. Болгари з вдячністю згадують про людину, яка так співчутливо віднеслась до їх долі. Поет Георгі Пешаков написав похвальну оду і завірив, що щирий болгарський народ сплете Венеліну в своїй свідомості «вінок вічної слави». Пам'ятник, поставлений у 1840 р. одеськими болгарами на могилі Венеліна на Даниловому кладовищі в Москві, свідчить про велику пошану до цієї людини. Бурхливі і складні події, які мали місце в Болгарії за століття після смерті Ю. І. Венеліна (1839 р.), не стерли пам'яті і поваги до нього. І тепер в народній Болгарії з пошаною згадують ім'я та праці Венеліна і його внесок у розвиток зв'язків братніх народів. Високу оцінку його діяльності дає болгарський історик Д. Косев у праці «Новая история Болгарии».

А газета «Литературен фронт» (1937 р. № 52) у статті до сорокаріччя Радянської України писала:

«Болгарський народ свято шанує пам'ять про діяльність українця Юрія Венеліна не тільки за те, що він написав у давній час цінну книгу з болгарської історії літератури, але й за те, що він підніс патріотичні почуття багатьох болгар, які продовжили його культурну діяльність».

До творчості Ю. І. Венеліна звертаються вчені нашої країни, Болгарії, Румунії, Угорщини та інші.

Багатогранна діяльність Ю. Венеліна є незаперечним свідченням про глибокі історичні корені великої дружби між братніми слов'янськими народами, яка особливо пишню розквітає в наші чудові дні.

Л. М. КИНДРАС.

АНТИФЕОДАЛЬНИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ РУХ НА ПРИКАРПАТТІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Антифеодальний селянський рух на Прикарпатті в першій половині ХІХ ст. мало вивчений в нашій радянській історичній науці. Притому, антифеодальна боротьба того часу займає одне

із важливих місць в історії боротьби трудящих Західної України за своє соціальне і національне визволення. На великий розмах антифеодальної боротьби селян в першій половині XIX ст. звернув увагу І. Я. Франко. Цікаві документальні матеріали містяться як в опублікованих, так і неопублікованих архівних джерелах та дослідженнях М. П. Герасименка, Є. М. Косачевської, Ф. І. Стебіля. Широко відображено антифеодальний рух на Прикарпатті в першій половині XIX ст. і в усній народній творчості і, насамперед, в історичних піснях і народних переказах.

В період розкладу феодально-кріпосницьких відносин селянство Галичини знаходилося під тяжким гнітом. Селянські повинності досягли величезних розмірів. Українське селянство терпіло також і національний гніт з боку Габсбурзької монархії на польських поміщиків, яких було багато на Прикарпатті. Тяжким було становище селян в маєтках, які належали уніатській церкві (Перегінськ і інші).

У відповідь на це піднімалась могутня хвиля антифеодальної боротьби селян. Форми цієї боротьби були дуже різноманітні. Селяни відмовлялись виходити на панщину, псували поміщицький реманент, випасали панські посіви, постійно подавали скарги на поміщиків, підпалювали поміщицькі маєтки, втікали, поодинокі і групами разом з своїми сім'ями на Правобережну Україну, в Молдавію, вдавались до збройної боротьби. Своєрідною традиційною гострою формою антифеодальної боротьби на Прикарпатті був опришківський рух, який досяг великого розмаху в 20—30 роках XIX ст.

Антифеодальна боротьба селян прискорила події революції 1848 року, яка нанесла вирішальний удар по феодально-кріпосницьких відносинах в Австрійській імперії. Вона є яскравою сторінкою в історії боротьби українського народу за своє соціальне і національне визволення.

З М І С Т

стор.

Кисильчак В. М. Возз'єднання Західної України з Українською РСР — торжество ленінської національної політики Комуністичної партії	3
Кривонос С. І. Боротьба трудящих Прикарпаття проти німецько-фашистських загарбників і українських буржуазних націоналістів в роки Великої Вітчизняної війни Радянського народу	5
Морозюк В. К. З історії комсомолу Прикарпаття	8
Походжук О. Г. Соціалістичні перетворення в місті Надвірній	11
Капуло Г. М. Соціалістичні перетворення в с. Біла Криниця, Глибоцького р-ну, Чернівецької області	14
Окунєва С. В. Соціалістичні перетворення в м. Мукачеві, Закарпатської області	15
Лук'янченко Л. Рух бригад і ударників комуністичної праці на Івано-Франківщині	17
Матковський Ф. С. Роль підприємств Львівського раднаргоспу в допомозі будівництва соціалізму на Кубі	20
Голянич М. Життя і творчість Ю. І. Венеліна — втілення дружніх зв'язків слов'янських народів	23
Кіндрас Л. М. Антифеодальний селянський рух на Прикарпатті в першій половині XIX ст.	25

НБ ПНУС

bn4138

БЧ 00543. Здано до набору 25. XI. 1964 р. Підписано до друку
23 XII. 1964 р. Формат 60 x 92 $\frac{1}{16}$. Папер. арк. 1,75. Друк. арк. 3,5.
Тираж 250 шт. Зам. 2660.

Жидачівська районна друкарня.